

De eerste en tevens laatste reis van een koksmaat

Peter Vervaat

Eind 2007 maakte ik ten behoeve van het WFA-boekwerkje, *Tastbare Herinneringen 1914-1918*, een aantal foto's van objecten in de provincie Zeeland. Zo bezocht ik ook de Algemene Begraafplaats van Kamperland, of Camperland, in de gemeente Noord-Beveland. Op deze begraafplaats is het graf van een in 1916 aangespoelde Britse matroos, zie object nr. 33 in, *Tastbare Herinneringen 1914-1918*. Mede dankzij de hulp van een medewerker van de gemeente en nog wat eigen onderzoek kwam ik meer over de bewuste matroos te weten. Hier volgt zijn verhaal.

Op 17 juli 1916 deden wandelaars langs de zeedijk nabij het dorpje Kamperland, op het voormalige Zeeuwse eiland Noord-Beveland, een lugubere ontdekking. In de buitenberm van de dijk van de Anna-Frisopolder lag een lijk. Het lichaam was blijkbaar aangespoeld en, gelet op de verregaande staat van ontbinding had het al lang in het water gelegen. De ontdane wandelaars haalden er snel de gemeenteveldwachter bij. Deze onderzocht het lichaam en liet het overbrengen naar het lijkenhuis van de begraafplaats van Kamperland. De volgende dag schreef deze veldwachter een rapport voor de burgemeester van Wissenkerke, waartoe het dorpje Kamperland destijds behoorde.

Door enkele gemeentearbeiders en in aanwezigheid van de veldwachter werd het stoffelijk overschot op 18 juli op de Algemene Begraafplaats van Kamperland begraven. Volgens de declaraties die in het gemeentelijke archief bewaard zijn gebleven, bedroegen de begrafenis-kosten fl. 18,57. Het waren de kosten voor de lijk-kist, het vervoer, het delven van het graf en het arbeidsloon. Uit de kledingresten en de daarin gevonden Engelse naam was het aangespoelde lichaam waarschijnlijk van een Britse marineman. De gemeente nam contact op met de Engelse consul in Vlissingen voor nadere informatie. Inderdaad bleek dat ongeveer een maand eerder bij een aanvaring tussen twee oorlogsschepen voor de Noord-Franse

kust, een Britse matroos, met de naam Whitfield, te zijn vermist. Het in Kamperland aangespoelde stoffelijk overschot was dus vrijwel zeker van de 21 jarige William George Whitfield, koksmaat 2^e klas op het Britse oorlogsschip HMS. Eden.

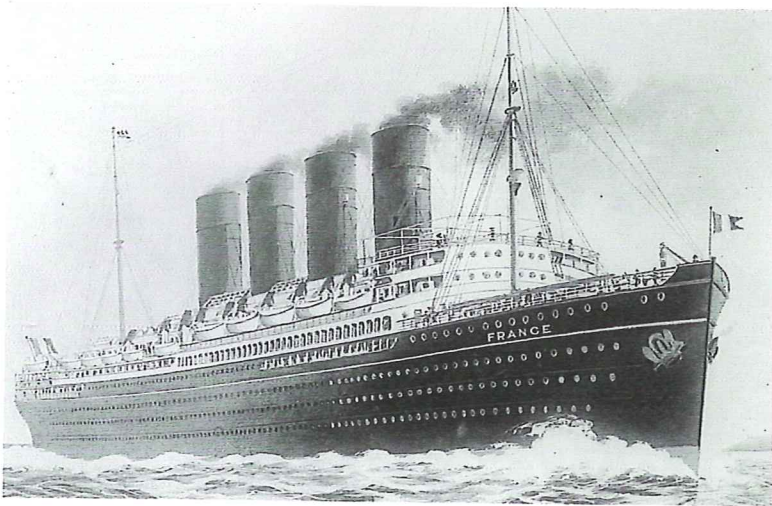
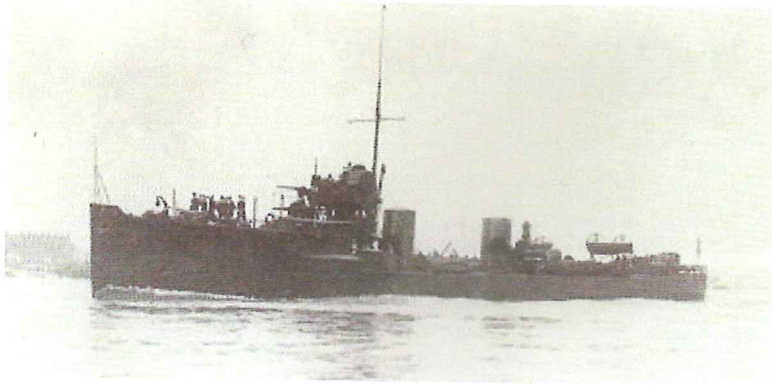
William George Whitfield werd geboren op 17 december 1894 in een klein dorpje, Great Bridgeford, vlakbij de provincie-stad Stafford in Midden Engeland. Zijn beroep was stationskruier. Great Bridgeford lag een eind van de kust en waarschijnlijk had William de zee nog nooit gezien. Toch besloot hij zich als vrijwilliger te melden bij de Royal Navy. Op 16 november 1915 trad hij, onder de voorwaarden van 'Hostilities Only', alleen gedurende de vijandelijkheden, in dienst. Zijn opleiding kreeg hij in de marinekazerne HMS

Kaartje van het eiland Noord-Beveland in begin 1900 met de ligging van Kamperland (Camperland) en de vindplaats van het lichaam van Whitfield

Victory, in Portsmouth. Op 16 juni 1916 was zijn opleiding voltooid en werd hij als koksmaat 2^e klas geplaatst op zijn eerste schip, de HMS Eden, dat in de haven van Dover lag afgemeerd.

Dit schip was er een van het type 'River-Class destroyers', een serie vernoemd naar Engelse rivieren. Het was gebouwd op de werf van R & W Hawthorn, Leslie & Co. Ltd. in Newcastle en op 13 maart 1903 te water gelaten. Met een lengte van 67 m, breedte van 7 m, en diepgang van 3,3 m was het zeker geen groot schip. De aandrijving bestond uit een 2-assige stoomturbine van 7.000 pk en de topsnelheid bedroeg 26 knopen, 48 km/h. De bewapening bestond uit vier snelvurende 12 pounder kanonnen – deze kanonnen, kaliber 3in.176 mm, verschoten een granaat van 12 pounds/5,7 kg – en 2 x 18in. torpedobuizen. Kenmerkend voor de River-Class destroyers waren de twee schoorstenen en de hoge voorplecht. De 'Eden' had een bemanning van 70 koppen. Zij was geen gelukkig schip. In januari 1910 sloeg zij tijdens een hevig noodweer los van haar ligplaats in de haven van Dover en zonk. Het schip werd na twee dagen weer gelicht, hersteld en opnieuw in dienst gesteld. Toen William aan boord kwam stond zij onder bevel van luitenant Alastair Farquhar. Op 16 juni 1916 was William nog maar enkele uren aan boord toen de 'Eden', om 23.00 uur, uitvoer om de ss France te begeleiden naar Le Havre. De France was een Frans passagiersschip van 23.769 brt. bruto registerton, eigendom van de Compagnie Générale Transatlantique en aan het begin van de oorlog gevorderd door de Franse marine. Het had gedurende korte tijd dienst gedaan als hulpkruiser doch werd medio 1915, vanwege het grote kolenverbruik, ingezet als troepentransportschip. Het kon ca. 1.650 man vervoeren. De oversteek van Dover naar Le Havre was de eerste zeereis van William en het zou ook zijn laatste worden. Om 03.00 uur kreeg de 'France' een mankement aan de stuurinrichting, liep daardoor uit het roer en ramde de aan stuurboord van haar varende 'Eden' midscheeps. De scherpe boeg van het veel grotere schip sneed als een mes de destroyer compleet doormidden. Het voorste gedeelte daarvan zonk onmiddell-

Boven: HMS Eden en daaronder de SS France

lijk. Het achterste gedeelte bleef drijven en kon naar Le Havre worden gesleept. De 'France' liep slechts lichte schade op en kon haar tocht vervolgen. Tweeënveertig bemanningsleden van de 'Eden' echter verloren het leven waaronder haar commandant, luitenant Alastair Farquhar, én haar koksmaat William Whitfield. De lichamen van Farquhar en enkele andere opvarenden spoelden aan op de Franse kust. Zij werden in Le Havre en Boulogne begraven. Later werd Farquhar, op speciaal verzoek van zijn familie, herbegraven in zijn woonplaats Kincardine in Schotland. De meeste lichamen van de omgekomen bemanningsleden werden echter nooit gevonden. Hun namen worden herdacht op de Naval Memorials in Portsmouth en Chattam. Door de getijstroom dreef het lichaam van William ongeveer 370 km. in noordelijke richting waar het een maand later, op 17 juli 1916, aanspoelde nabij Kamperland op het, toen nog aan open water gelegen Zeeuwse eiland Noord-Beveland. Het voorschip van de 'Eden' ligt, op een diepte van 34 meter nog steeds op de bodem van het Kanaal voor de Franse kust. Vanuit het Franse Fécamp organiseert het bedrijf

Channel Diving regelmatig duiktochten naar de vele voor de kust liggende WO I en WO II scheepswrakken, waaronder dat van de 'Eden'. Op en in het wrak is er een overvloed van leven en is het, daarom, een gewild object voor sportduikers. In 1916 was Noord-Beveland nog een eiland. Tóen hoorde je op de Algemene Begraafplaats van Kamperland de zee vanaf het Veersche Gat, nú heb je slechts uitzicht op de Veerse Dam en de Oosterscheldekering, twee Deltawerken die het voormalige eiland met het vaste land verbinden. Het graf van William, George Whitfield wordt door de gemeente Noord-Beveland, waartoe Kamperland nu behoort, onderhouden. In 1958 werd op zijn graf de huidige grafsteen geplaatst. ●

Bronnen:

- Archief van de vm. gemeente Wissenkerke, thans gemeente Noord-Beveland
- Admiralty Library Naval Historical Branch (Naval Staff), Portsmouth
- Tastbare Herinneringen 1914-1918, Western Front Association Nederland, 2008
- www.naval-history.net/xDKCas1916-06Jun
- www.cwgc.org/search/certificate.aspx?casualty=472430
- [www.en.wikipedia.org/wiki/HMS_Eden_\(1903\)](http://www.en.wikipedia.org/wiki/HMS_Eden_(1903))

Dienst 1916
Anna Frisopolder
An ° 125

Aan Den Edelachtbare Heer
Burgemeester der gemeente
Wissenkerke

Strandrapport

Ik heb de eer U Edelachtbare bij dezen te berichten, dat door mij op den 17 Juli 1916 op de onderberm der zeedijk van de Anna Frisopolder is aangetroffen het in verregaande staat van ontbinding verkeerende lijk van een manspersoon aldaar uit zee aangespoeld.

De lengte van het lijk bedraagt ongeveer 1,75 Meter, is van middelbare leeftijd en gekleed met grijs wollen onderhemd en blauw gestreept boezeroen (overhemd) welke beide aan de rugzijde de naam bevatten van W. Whitfield, terwijl zich boven de linkerboerschelp nog eenig donkerblond haar bevond. Het lijk is vervolgens in een houten kist gedaan alvorens te zijn geschouwd door den Weledelen Heer P.J. Fret arts te Wissenkerke, vervolgens met paarden en wagen vervoerd naar het lijkenhuis te Kamperland om aldaar op de algemene begraafplaats te worden begraven.

Kamperland, 18 Juli 1916

De gemeenteveldwachter
D.v.d.Vreugde

- www.battleships-cruisers.co.uk/river_class
- www.memorials.inportsmouth.co.uk/shipping_losses_ww1.htm
- http://new.channeldiving.com/Diving_Charters/Normandie/FeCamp.xalter
- [www.en.wikipedia.org/wiki/SS_France_\(1912\)](http://www.en.wikipedia.org/wiki/SS_France_(1912))

Graf van William George Whitfield te Kamperland